

Domácí násilí jako společenský problém

Jitka Ovčačiková

Bakalářská práce
Zlín 2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jitka OVČAČÍKOVÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Domácí násilí jako společenský problém.**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti tohoto stále se rozšiřujícího jevu ve společnosti.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu metodou dotazníku.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BUSKOTTE, A. Z pekla ven, žena v domácím násilí. Brno: Computer Press a.s., 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.

CONWAYOVÁ, H. Domácí násilí. Praha: Albatros nakladatelství a.s., 2007. ISBN 978-80-00-01550-7.

MULSONOVÁ, S., KANZOVÁ, R. O týrání a zneužívání. Praha: Nakladatelství LN, 1996. ISBN 80-7106-194-8.

PUNCH, K. F. Základy kvantitativního šetření. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-381-9.

VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. 3. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Eva Šalenová

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

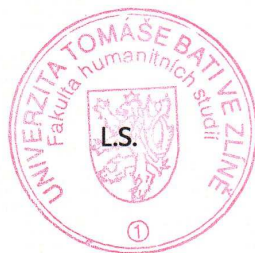
15. února 2010

Termín odevzdání bakalářské práce:

7. května 2010

Ve Zlíně dne 15. února 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 27.04.2016

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce na téma „Domácí násilí jako společenský problém“ se zabývá zejména objasněním tohoto pojmu, popisuje charakteristiku a problematiku tohoto jevu. Domácí násilí je nejrozšířenější a současně nejméně kontrolovaný druh násilí, který probíhá beze svědků. Mezi nejčastější oběti domácího násilí patří ženy a děti. Zasahuje však i muže, zdravotně postižené a v poslední době vzrůstá týrání stárnoucích členů rodiny. Řešení problému domácího násilí není jednoduchou záležitostí, vystoupit z tohoto začarovaného kruhu představuje pro oběť velkou dávku odvahy a síly. Proto je nedílnou součástí bakalářské práce i vymezení pomoci obětem domácího násilí. Praktická část je zaměřena na zjištění do jaké míry je široká veřejnost v regionu Bystřice pod Hostýnem informována o tomto společenském problému a jaký k němu zaujímá postoj.

Klíčová slova:

domácí násilí, oběť, agresor, pomoc, prevence

ABSTRACT

The bachelor thesis called domestic violence as a social problem is focused on clarifying the characteristics and describes problems of this phenomenon. Domestic violence is widespread and the least controlled kind of violence that takes place without witnesses at the same time. The most common victims of domestic violence are women and children. But it also affects men and disabled people. Nowadays there is an increase in abuse of elderly family members. Solving the problem of domestic violence is not easy but to withdraw from this vicious spiral means a great deal of courage and strength for a victim. Therefore an integral part of this thesis is dealing with help of victims of domestic violence. The practical part focuses on the general public in the region Bystřice pod Hostýnem of this social problem, their awareness of this issue and attitude to this problem.

Keywords:

domestic violence, victim, aggressor, help, prevention

Motto:

„Jediná věc, která se v životě dá změnit je budoucnost.“

Jan Mühlfait

Poděkování

Děkuji Mgr. Evě Šalenové za odborné vedení, cenné rady a připomínky při zpracování mé bakalářské práce. Dále děkuji všem respondentům za jejich pomoc při realizaci výzkumného šetření a v neposlední řadě děkuji své rodině za podporu a pomoc během studia.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 VYMEZENÍ POJMU DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	13
1.1 SPECIFIKA DOMÁCÍHO NÁSILÍ	13
1.2 FAKTORY PODMIŇUJÍCÍ VZNIK DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	14
1.3 DRUHY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	15
1.3.1 Stalking	16
1.4 CYKLUS NÁSILÍ.....	16
2 AKTÉŘI DOMÁCÍHO NÁSILÍ	18
2.1 CHARAKTERISTIKA AGRESORA	18
2.2 CHARAKTERISTIKA OBĚTI.....	19
2.3 DĚTI – SVĚDCI DOMÁCÍHO NÁSILÍ	19
3 DŮSLEDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	21
3.1 SYNDROM TÝRANÉ ŽENY	21
3.2 STOCKHOLMSKÝ SYNDROM.....	22
4 POMOC OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	24
4.1 AZYLOVÉ DOMY	24
4.2 INTERVENČNÍ CENTRA	25
4.2.1 Vykázání násilné osoby ze společného obydlí	25
4.3 ODBORNÉ SOCIÁLNÍ PORADENSTVÍ.....	26
4.4 TERAPIE	26
4.5 POMOC DĚTEM.....	27
4.5.1 Arteterapie.....	27
4.5.2 Terapie hrou	27
5 PREVENCE.....	28
5.1 KRIZOVÁ INTERVENCE.....	28
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
6 VÝZKUMNÝ PROBLÉM, CÍLE A VÝZKUMNÉ PŘEDPOKLADY.....	31
6.1 PROBLÉM A CÍLE VÝZKUMU.....	31
6.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	31
7 VÝZKUMNÝ SOUBOR A SBĚR DAT	32
8 POUŽITÉ METODY A ZPRACOVÁNÍ DAT.....	33

8.1	DOTAZNÍK	33
8.2	STATISTICKÉ ZPRACOVÁNÍ DAT	33
9	VÝSLEDKY VÝZKUMU A INTERPRETACE DAT.....	34
9.1	SROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ A VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	38
10	SHRNUTÍ.....	45
10.1	VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU A NÁVRHY PRO PRAXI	48
	ZÁVĚR	49
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	51
	SEZNAM OBRÁZKŮ	53
	SEZNAM TABULEK.....	54
	SEZNAM PŘÍLOH.....	55

ÚVOD

Domácí násilí není hádka ani konflikt mezi partnery. Jedná se o dlouhodobý způsob chování jedné osoby vůči druhé. Vychází z pocitu moci, domnělého práva ovládat a kontrolovat život druhého. Domácí násilí je nejrozšířenější formou násilí vůbec. Oproti jiným formám násilí je velmi specifické, především blízkým vztahem pachatele a oběti, ale i prostředím, které je jinak považováno za synonymum pohody a bezpečí. Násilí má za následek ztrátu pocitu bezpečí, traumatizující zážitky a to jak pro oběti násilí, tak také pro děti, jejich svědky. Vyskytuje se v mnoha podobách, nemá na něj vliv vzdělání, náboženská orientace, etnická příslušnost, věk ani sociální původ.

Osobně považuji domácí násilí za jednu z nejnebezpečnějších forem agrese pro jeho opakovanost, skrytost, obtížnou prokazatelnost a hlavně vliv, který má na děti vyrůstající v takových rodinách. Přitom právě rodina má poskytovat každému z nás pocit bezpečí, lásky a ochrany.

Toto téma jsem si nevybrala náhodou. V rozhodování mě velmi ovlivnila skutečnost, že v mé blízkosti je člověk, kterého se domácí násilí týká osobně. Tato žena je mladá, ve společnosti oblíbená, vtipná. Doma tomu tak však není. Již třináct let setrvává v manželství s mužem, který ji psychicky terorizuje, ponižuje, hlídá každý krok, několikrát ji fyzicky napadl. Při poslední fyzickém útoku byla nucena vyhledat i lékařskou pomoc. Přesto manželovo chování obhajuje, omlouvá. Jejich šestiletá dcera je bohužel tichým svědkem domácího násilí. Již několikrát viděla a slyšela jak mezi rodiči dochází k násilí, jak na sebe křičí, vyhrožují si. Není pochyb, že tento traumatický zážitek má ničivý důsledek na její zdravý vývoj. Je zde také riziko, že si tento model chování přebere a aplikuje ve svých vztazích k sourozencům, vrstevníkům a později i do partnerského života. Snažila jsem se jí přesvědčit o tom, že mi může důvěřovat a opakovaně jsem ji nabízela pomoc při zprostředkování kontaktu na specializovanou poradnu pro oběti domácího násilí, kde by ji pomohli najít řešení. Z jejího chování však bylo patrné, že se bojí cokoliv udělat pro zlepšení své situace, protože má strach z manželovy pomsty. I když její reakce na mou nabídku byla negativní, je možné, že se později rozhodne o svém problému svěřit a konečně začne svou situaci řešit.

Prostřednictvím této bakalářské práce jsem chtěla porozumět ženám, které i přes násilné chování svého partnera stále ve vztahu zůstávají a situaci neřeší. Chtěla jsem pochopit

důvody a skryté faktory trvání domácího násilí. Cílem mé práce je, aby člověk lépe pochopil problematiku domácího násilí a zamyslel se nad ní, začal se více kolem sebe dívat a naslouchat. Domácí násilí nesmí být přehlíženo a v žádném případě nijak tolerováno.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ POJMU DOMÁCÍ NÁSILÍ

Domácí násilí je bezesporu celospolečenským problémem. Narušuje sociální vazby, často znemožňuje ženě se profesně realizovat, zasahuje významně do tak citlivé oblasti jako je výchova dětí. Tímto pojmem se zpravidla označuje týrání a násilné jednání, které se odehrává mezi blízkými osobami žijícími spolu ve společné domácnosti. Vzhledem k tomu, že probíhá za zdmi domova, za zavřenými dveřmi, beze svědků, je velmi těžko odhalitelné. Vychází z pocitu moci, domnělého práva ovládat a kontrolovat život druhého. Toto násilí je opakované a má vzrůstající tendenci. Pro vytvoření uceleného náhledu na danou problematiku uvádím několik definic, které obsahují základní informace o tomto pojmu.

„Pod pojmem „domácí násilí“ se většinou rozumí opakované a stupňující se násilí fyzické, psychické či sexuální povahy mezi manželi nebo partnery. Problém „domácího násilí“ však lze pojmut v jeho širším významu jako rodinné násilí. Násilí v rodině totiž může mít různé konkrétní podoby, od týrání a zanedbávání dětí přes trýznění seniorů až po zmíněné psychické a fyzické násilí mezi mužem a ženou“ (Buskotte, 2008, s. 42).

Podle Vágnerová (2008) můžeme domácí násilí definovat jako zneužití postavení a moci, kterou pachatel v rodině má. Projevuje se nepřiměřenými požadavky, vynucováním podřízenosti oběti a kontroly nad jejím životem. Toho je dosahováno jak násilím, tak vyhrožováním a využíváním strachu z další újmy.

Autorka mnoha textů o domácím násilí Helen L. Conwayová (2007, s. 13) tvrdí: *„Jednoduchá definice domácího násilí neexistuje. Termín „domácí“ se používá proto, aby naznačil, že se násilí odehrává v osobním vztahu. Často k němu dochází mezi manželi nebo mezi lidmi, kteří spolu žijí.“*

Můžeme tedy říct, že domácí násilí je jednání, které působí bolest, poškozují druhého a jeho lidskou důstojnost. Tento jev se týká celé populace, všech sociálních vrstev obyvatel.

1.1 Specifika domácího násilí

Domácí násilí je specifickým druhem násilí, neboť se odehrává „beze svědků“, mezi blízkými lidmi a agresor neočekává za své chování potrestání. Často začíná velmi nenápadně, proto si jeho prvních příznaků oběť často ani nevšimne. Pokud se domácí násilí nezastaví již v počátcích, opakuje se a má stupňující tendenci.

Charakteristické znaky domácího násilí, z kterých lze vycházet při rozpoznávání domácího násilí:

- **opakování a dlouhodobost** – ve vztahu se střídá období klidu s epizodami násilí. Intervaly mezi jednotlivými útoky se zkracují, tedy není to ojedinělý či jednorázový incident.
- **eskalace** – domácí násilí má tendenci s postupem času nabírat na intenzitě. Od urážek vede k psychickému snižování lidské důstojnosti až k fyzickým útokům. Může ohrožovat zdraví i život.
- **jasné rozdělení rolí** – nedochází ke střídání rolí jako při obvyklých napadeních, sporech, hádkách a rvačkách. Vzájemné postavení je nerovné.
- **neveřejnost** – k násilí dochází za zavřenými dveřmi, stranou společenské kontrole, beze svědků.

Jak uvádí Buskotte (2008, s. 39): „Rozdíl spočívá v tom, že ženy, kterou jsou skutečně zneužívány, se jako oběť necítí. Naopak. Ženy mají tendenci svého násilného partnera spíše chránit a jeho chování omlouvat a bagatelizovat. Mnohé by si ani nedovolily považovat verbální útoky, psychické vydírání, ponižování a podobně za násilný trestný čin.“

1.2 Faktory podmiňující vznik domácí násilí

„Spouštěče domácího násilí mohou být různé, ale základem je osobnost potenciálního pachatele, který má sklon k tomuto způsobu reagování a jehož uspokojuje týrání partnera“ (Vágnerová, 2008, s. 636).

Hledání skutečných příčin násilí ve vztahu je velice obtížné. I samy postižené ženy často netuší, jak všechno vlastně vůbec začalo. Většina domácího násilí má původ v obyčejných a běžných konfliktech. Mezi partnery dochází ke sporům týkajících se výchovy dětí, vedení domácnosti, rozdělení povinností a podobně.

Vedle těchto běžných každodenních konfliktů může být příčinou i nějaká zlomová událost jako je těhotenství partnerky nebo ztráta zaměstnání. Pro muže je velmi důležitá schopnost živit rodinu. Pokud se mu to z nějakého důvodu přestane dařit, cítí se

méněcenný a právě agresí vše ventiluje proti své partnerce. Dalším rizikovým faktorem je rozchod nebo rozvod.

S násilím úzce souvisí alkoholismus. Alkohol však násilné chování pouze doprovází, odstraňuje zábrany a umožňuje dát agresorovi průchod násilným impulzům.

Na vzniku domácího násilí se nejčastěji podílí vliv původní rodiny. Jedná se o tzv. transgenerační přenos násilných vzorců jednání do dospělosti. Zejména u mužů, v jejichž původní rodině otec bil matku, je velká pravděpodobnost, že i oni budou uplatňovat tento model chování vůči své partnerce.

Pro oběť je velmi obtížné rozpoznat, zda vztah může vyústit v domácí násilí, neboť někdy faktory a okolnosti podmiňující vznik domácího násilí nelze dopředu předvídat.

1.3 Druhy domácího násilí

Jedním ze specifických znaků domácího násilí je především nerovnováha sil mezi obětí a násilníkem. Pro agresora je charakteristická snaha o uplatňování moci a ovládnutí oběti. K tomuto využívá nejrůznějších způsobů násilí. V odborné literatuře se nejčastěji uvádějí čtyři druhy domácího násilí – fyzické, psychické, sexuální a ekonomické. Tyto druhy se většinou prolínají a zpravidla se nedějí izolovaně.

Buskotte (2008) uvádí nejčastější projevy násilného jednání:

- **fyzické násilí** – fackování, postrkování, kopání, škracení, napadení různými předměty nebo zbraněmi a končí to pokusem o vraždu.
- **psychické násilí** – ponižování, nadávání, veškeré neoprávněné formy omezování, vyhrožování, zastrahování, ale také izolace od rodiny a přátel.
- **sexuální násilí** – zahrnuje všechny sexuální činy, které jsou na oběti vynuceny a oběť je postupuje nedobrovolně.
- **ekonomické násilí** – omezení přístupu k penězům, přidělování peněz po malých částkách, zákaz pracovat a rozhodovat svobodně o svých vlastních penězích.

Obtížně prokazatelné je především psychické násilí, neboť na první pohled nejsou viditelné důkazy na těle oběti, jak je tomu u fyzického násilí. Přesto psychické násilí nelze podceňovat, neboť právě tento druh násilí způsobí nejvíce škody. Po fyzickém násilí zůstávají modřiny a rány, které se časem zahojí. Psychické násilí však zanechává

rány, které se obejdou bez ošetření, ale následky mohou ovlivnit schopnost vést v budoucnu plnohodnotný život.

1.3.1 Stalking

Domácí násilí a stalking spolu souvisí, společným znakem je touha po moci a kontrole. Stalkeři za své chování necítí žádnou odpovědnost a ospravedlňují ho tím, že byli obětí vyprovokování nebo že se jedná o osudovou lásku. Také zde platí, že se vyskytuje ve všech společenských skupinách, nezávisle na vzdělání či ekonomické situaci.

„Stalking je obecně velmi nebezpečný fenomén, jedná se o úmyslné, zlovolné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které snižuje kvalitu jejího života a ohrožuje její bezpečnost“ (Buskotte, 2008, s. 47).

Jedná se tedy o jednu z podob násilí, která se vyznačuje posedlostí, fixací pachatele na určitou osobu, kterou pak obtěžuje nevyžádanou a nechtěnou pozorností. Vyznačuje se typickými projevy chování - od zdánlivě nevinných pokusů o náhodný kontakt prostřednictvím sms nebo e-mailu a následně přes vyhrožování různého druhu vede k nebezpečným signálům, které u oběti vyvolávají strach a obavy. Pachatelem bývá zpravidla bývalý partner oběti. Může to být ale i kolega, soused nebo třeba obdivovatel celebrit. Psychologové popisují stalkery jako osobnosti s poruchovou seberegulací, impulzivní, explozivní, agresivní.

Oběti pronásledování trpí často vážnými psychickými následky. Nejen že je velice nepříjemný, ale může být i životu nebezpečný. Novelou trestního zákona, která vstoupila v platnost od 01.01.2010, se stal stalking trestným činem.

1.4 Cyklus násilí

Domácí násilí nebývá jednorázovým aktem. Zpravidla se odehrává v cyklech, kdy epizoda násilí je obvykle následována obdobím relativního klidu. Domácí násilí se vyvíjí postupně, většinou mívá nenápadný začátek a často nemusí být ženou rozpoznáno. Dochází k opakování a k postupnému nárůstu intenzity útoků. Průběh a vývoj domácího násilí bývá téměř vždy totožný, proto můžeme hovořit o tzv. „spirále násilí“. Někdy se můžeme setkat i s termínem „koloběh násilí“.

Vargová, Vavroňová (2006) v manuálu pro efektivní interdisciplinární spolupráci v případech domácího násilí uvádějí cyklus násilí, který se skládá ze tří fází:

- **fáze narůstání tenze** – zahrnuje především mírné incidenty ve formě verbálních nadávek, urážek, kritizování, ale i facek. U oběti dochází ke zvyšování napětí a strachu z domácího násilí, snaží se odvrátit stupňování násilí.
- **fáze násilí** – jedná se o poměrně krátkou fázi, která může v některých případech trvat jen několik minut nebo hodin. V jeho průběhu dochází ke stupňování napětí z předchozí fáze v otevřené násilí, jehož následkem může být zranění, případně i smrt.
- **fáze „líbánek“, klidu** – dochází k uklidnění situace, násilník se za své chování omlouvá a slibuje, že se celá záležitost již nebude opakovat.

Nejvhodnější doba pro rozhodnutí odejít z násilného vztahu je v samotném počátku násilí, kdy k tomu má oběť nejméně důvodů. Skutečnost je však jiná. Než oběť najde po incidentu sílu zabývat se touto otázkou, násilník se dostává do fáze pokání a slibů. Oběť uvěří, že agresor své sliby splní a ve vztahu zůstává. Násilí se však opakuje a oběť tak upadá hlouběji do pasti domácího násilí. Kruh se uzavřel.

2 AKTÉŘI DOMÁCÍHO NÁSILÍ

V případech domácího násilí stojí proti sobě na straně jedné **agresor** a na straně druhé **oběť**. V této kapitole se pokusím o jejich charakteristiku.

2.1 Charakteristika agresora

Násilníci pocházejí ze všech socioekonomických i vzdělanostních vrstev. Používají manipulativní techniky, jejichž prostřednictvím si udržují kontrolu a moc nad životem oběti. Mívají nedostatek empatie, nelze však u nich diagnostikovat jednotnou duševní poruchu. Pachatelé domácího násilí bývají často člověkem „dvojitá tvář“. Ve společnosti vystupují jako sympatičtí a komunikativní lidé, v soukromí vůči své partnerce jsou však násilní a bezohlední. Řada pachatelů domácího násilí byli sami v dětství týráni nebo byli svědky násilí na své matce a tím se jako děti naučili, že násilí je legitimní způsob komunikace. V rodinách pachatelů byl pravděpodobně nedostatek úcty k ženám.

Jak uvádí Gjuríčová (2000, s. 77): „*Násilní muži jako skupina mají proti běžné populaci víc psychopatologických rysů, zejména ve smyslu poruch osobnosti, bývá uváděn alkoholismus, nízké sebevědomí, zjistily se nižší verbální schopnosti nežli mají jejich manželky.*“

Podle Vágnerové (2008) můžeme uvést typologii mužů, jež mohou inklinovat k týrání žen:

- muž nehodící se pro partnerství ani rodičovství z důvodu psychické poruchy. Jde o muže, kteří jsou nepřiměřeně agresivní a ohrožují obyčejně nejenom ženy, ale i děti a slabší jedince, kteří jsou na nich závislí. Nemají potřebné sociální zábrany, jsou konfliktní, bezohlední.
- muž závislý na alkoholu nebo na drogách, neboť alkohol funguje jako spouštěč domácího násilí, který odstraňuje zábrany a aktivizuje agresivní jednání.
- muž, který zažil v dětství násilí ve vlastní rodině. Buď byl sám jeho obětí nebo se stal svědkem násilného chování mezi rodiči. Právě tato zkušenost z vlastního dětství zvyšuje pravděpodobnost zaujetí podobně vymezené role v dospělosti.
- muž, který nebyl primárně nepřijatelnou osobností, ale pod vlivem okolností se velmi změnil. Tuto negativní změnu osobnosti může způsobit duševní nebo jiné

závažná choroba, dlouholetý abúzus alkoholu, silný sociální stres, např. nezaměstnanost.

2.2 Charakteristika obětí

Obětí domácího násilí se mohou stát všichni členové domácnosti – děti, ženy, muži i senioři. Ženy tvoří největší počet obětí domácího násilí, které trpí nízkým sebevědomím, často jsou nesoustředěné, cítí se zodpovědné za násilí, trpí pocity viny, za násilí se stydí a dlouho se snaží situaci zvládat samy a udělat vše, aby k násilí nedocházelo.

Dle Vágnerové (2008) můžeme uvést typy žen, které se nejčastěji stávají obětí domácího násilí:

- žena nesamostatná, závislá, neschopná bránit se, s nízkou sebeúctou, se syndromem naučené bezmocnosti. Bývají to ženy, které byly v dětství svými otci nepřiměřeně fyzicky trestány nebo sexuálně zneužívány.
- spouštěčem agrese se může stát i situační zvýšení závislosti ženy na partnerovi. Jedná se o impulzy, které ženu z pohledu muže znevýhodňují, činí ji zranitelnější, např. těhotenství, ekonomická závislosti a podobně.
- žena, která je izolována, neboť tím dochází ke snížení pravděpodobnosti, že oběť bude pomoc hledat u příbuzných nebo známých.

Ženy často nechtějí ukončit vztah, neboť mají k partnerovi stále citový vztah. Pouze chtějí ukončit násilí a doufají, že se vše změní. Podstatnou roli hraje i strach z napadení, ekonomická závislost, ženy chtějí zachovat dětem rodinu, trpí pocity beznaděje a mají pocit, že únik není možný. Odchod z násilného vztahu vyžaduje nesmírnou dávku odvahy, kterou oběť v sobě musí najít.

Rozhoduje-li se oběť, zda má odejít z domova či nikoliv, neměla by v žádném případě podceňovat vliv, jaký má setrvání v násilném vztahu na děti (Conwayová, 2007).

2.3 Děti – svědci domácího násilí

Domácí násilí není pouze záležitostí dospělých. Poškozuje i děti, které mohou být nejen svědky násilí, ale mohou být samy týrány. „Domácí násilí ničí bezpečné prostředí rodiny, ve kterém děti nalézají klid a svou identitu“ (Conwayová, 2007, s. 97).

Tyto děti zažívají pocity hněvu a strachu a neví jak se s nimi vyrovnat. Cítí vinu za to, že násilí nedokáží zastavit. Mají strach, že přijdou o své rodiče. Vzhledem k tomu, že domácí násilí se opakuje a má narůstající tendenci, je velký předpoklad, že se na nich celá tato situace podepíše velmi negativním způsobem. Často trpí depresemi, psychosomatickými obtížemi, posttraumatickými stresovými poruchami.

„Agresivní chování, napjatá atmosféra či fyzické útoky na matku dětem odebírají pocit emocionální jistoty a „vnitřního bezpečí“ (Buskotte, 2008, s. 89).

Tyto děti potřebují profesionální podporu. Je pro ně velmi důležité být v kontaktu se zodpovědnou a důvěryhodnou dospělou osobou, které se mohou svěřit a na kterou se mohou obrátit a požádat o radu či pomoc.

Děti, které jsou svědky domácího násilí, jsou ohroženy i do budoucna, neboť přejímají násilné vzory chování od svých rodičů a přenášejí si je do svých budoucích partnerských vztahů. Je pro ně přirozené chovat se agresivně nebo agresivní chování tolerovat.

Děti všech věkových skupin, které v rodině žijí, jsou také nepřímo oběťmi domácího násilí. Jak ukazují výzkumy, přítomnost dítěte při násilném chování rodičů je významným rizikovým faktorem při předvídání násilného chování v budoucím partnerském vztahu (Gjuričová, 2000).

3 DŮSLEDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Mnoho žen se bojí úsudku společnosti, což je jeden z důvodů, proč nadále zůstává v násilném vztahu a doufá v nápravu agresora. Pokud však žena v sobě najde odvalu od agresora odejít, musí se vypořádat s nejrůznějšími důsledky domácího násilí.

Podle Gjuričová (2000) můžeme jako důsledek domácího násilí považovat skutečnost, že ženy v situaci dlouhodobého násilí ztrácejí sebevědomí a současně u nich narůstá strach a zmatek. Pokud žena nemá dostatek podpory ve svém okolí, může vést ponižování k tomu, že přijímá negativní informace o sobě.

Žít v násilném vztahu je velmi vyčerpávající. Týraná žena je značně jak psychicky, tak i fyzicky zatěžována. „Tyto stavy vedou k různým psychosomatickým problémům, jako jsou například kardiovaskulární a zažívací problémy, bolesti hlavy, deprese, poruchy spánku, nočních můr, a vyšší náklonnost k nemocem všeho druhu“ (Buskotte, 2008, s. 75). V některých případech musí žena kromě těchto následků řešit také finanční a bytovou problematiku.

3.1 Syndrom týrané ženy

Obětí domácího násilí jsou dle statistických údajů především ženy. Každá žena na tuto situaci reaguje jinak a každá tuto zátěž zvládá jiným způsobem.

Čírtková (2008, s. 26) ve své knize uvádí: „... důsledky domácího násilí na oběť jsou specifické. Viktimizace v podobě domácího násilí produkuje totiž příznačný soubor následných mentálních a behaviorálních reakcí oběti. Setkáváme se u nich s jevy, které u obětí jiných kriminálních činů nenalzááme. Markantní je například přetrvávající vazba k agresorovi, setrvávání ve vztahu s ním, zatajování závažnosti a příčin zranění, popírání viktimizace. Tyto typické důsledky domácího násilí jsou pro pozorovatele zvenčí málo srozumitelné.“

Pro tyto specifické příznaky se souhrnně používá pojem **syndrom týrané ženy**. Jeho autorkou je L. Walker, která v roce 1979 publikovala knihu Týraná žena, ve které poprvé popsala psychologický profil oběti domácího násilí (Čírtková, 2008).

Jak uvádí Čírtková (2008) syndrom týrané ženy není automatickým následkem domácího násilí, nemusí se projevit u každé oběti. Jeho vznik je spojen s dlouhodobým chronickým

domácím násilím, především s typem označovaným jako intimní či partnerský terorismus. Nástupu syndromu týrané ženy posiluje také nevhodné reakce sociálního okolí jako např. přehlížení a bagatelizace problému či neefektivní pokusy o pomoc. Vznik syndromu týrané ženy se více předpokládá u nezralé osobnosti, které chybí předcházející zkušenosti ze zdravých partnerských vztahů.

Za typické příznaky syndromu týrané ženy můžeme dle Čírtkové (2008) považovat:

- **minimalizace následků** – bagatelizování zranění a zlehčování nebezpečnosti útoků.
- **sebeobviňování** – přebírání odpovědnosti za násilí a omlouvání násilníka.
- **snížená akceschopnost** – popírání možnosti záchrany a neefektivní pokusy o ukončení domácího násilí. Týraná osoba má z násilníka velký strach, který brání její spolupráci s krizovými centry a policií. V minulosti se v souvislosti těmito projevy objevoval pojem naučená bezmoc.
- **příznaky psychotraumatu** – u oběti domácího násilí se objevují různé následky opakovaného, kumulovaného stresu. Jde o příznaky a dysfunkci psychického i psychosomatického rázu. Jedná se o poruchy spánku a pozornosti, deprese, suicidiální myšlenky, sklon ke zneužívání léků a alkoholu, různé somatické potíže.

„Dojde-li k ukončení násilného vztahu, příznaky syndromu týrané ženy obvykle postupně mizí. Některé týrané osoby potřebují profesionální poradenskou nebo psychoterapeutickou pomoc, u jiných stačí podpora laického okolí či spontánně objevené cesty laické terapie (ze svých traumatických zážitků se například vypíšíou)“ (Čírtková, 2008, s. 31).

3.2 Stockholmský syndrom

V souvislosti s problematikou domácího násilí se v odborné literatuře setkáváme s pojmem Stockholmský syndrom. Pomocí tohoto jevu se odborníci snaží vysvětlit chování, které se vyskytuje u osob, které setrvávají v násilných vztazích, omlouvají násilné chování osoby a také bagatelizují násilí ve vztahu.

Poprvé byl stockholmský syndrom popsán v souvislosti s bankovním přepadením ve Švédsku, při kterém došlo k vytvoření silné citové vazby mezi rukojmími a pachateli.

Jak uvádí Vargová, Vavroňová (2006, s. 39): „*Stockholmský syndrom se rozvine v případech, že jsou splněny následující předpoklady:*

- *Život oběti je v ohrožení.*
- *Oběť nemůže uniknout a nebo se domnívá, že únik není možný.*
- *Oběť je izolována od okolí.*
- *Pachatel projevuje oběti přechodně jistou míru náklonnosti či laskavosti.“*

Lze tak přesněji pochopit situaci žen žijících v násilných vztazích. Mezi pachatelem a obětí se vytvoří emoční vazba, kdy agresorovi stačí projevít přátelskou tvář, aby oběť dostala naději, že se vše změní a dává mu další šanci. Klasickým důsledkem stockholmského syndromu je stav, kdy žena agresora na veřejnosti omlouvá a hájí.

Ženy, které se staly obětí násilí v partnerském vztahu, reagují na násilí jako kdokoli jiný. Nevytvářejí si žádné speciální možnosti, jak se s násilím vyrovnat. Reagují úplně stejně jako kdokoli jiný, kdo se také stal obětí násilí a nevidí ze své situace cestu ven (Vargová, Vavroňová, 2006).

Důsledky domácího násilí není možné podceňovat. Citové následky mohou přetrvávat delší dobu než ty fyzické. Oběť potřebuje dostatek času, aby se přes tuto negativní zkušenost přenesla a mohla zase vést spokojený život a vyměnila pocity strachu za bezpečí a bezmoc za sebedůvěru (Conwayová, 2007).

4 POMOC OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Domácí násilí je poměrně složitý fenomén, jehož řešení není jednoduchou záležitostí. Jeho mimořádnost plyne ani ne tak z toho, že jde o násilí, ale spíše z toho, vůči komu a za jakých okolností je uplatňováno.

Je proto velmi obtížné vypořádat se s násilím ve vztahu bez pomoci. Některé oběti násilí se přesto na profesionály obracet nechtějí, protože celou věc vnímají jako osobní selhání a nebo jsou přesvědčeny o tom, že je jejich povinností řešit problém vlastními silami.

V současné době je odborná pomoc obětem domácího násilí poskytována především prostřednictvím neziskových organizací, které se problematikou domácího násilí zabývají. Pokud oběť násilí chce tuto pomoc vyhledat, má poměrně dost možností. Horší je to však v případě, že se nechce nebo nemůže na některou z organizací obrátit. Potom by na tento problém měl upozornit každý, kdo má podezření, že v jeho okolí k domácímu násilí dochází. I pouhé předání informací a kontaktů na pomáhající instituce může pomoci v tom, že sama oběť získá informace o tom, že domácí násilí není normální jev a že není povinná toto ponižování ze strany partnera snášet.

Jak uvádí Gjuričová (2000, s. 81): „*Je třeba respektovat, že ženy, které žily léta ve vztahu závislosti na násilném muži, hledají cestu k nezávislosti – psychologické, ale také ekonomické – velmi obtížně. Často cítí odpovědnost za děti, ale také za násilného muže, jsou si vědomé nedostatečné podpory širší společnosti.*“

Podle Vargové, Vavroňové (2006) můžeme uvést principy, které mohou být při poskytování pomoci aplikovány všemi institucemi:

- okamžité ukončení násilí a prevence jeho opakování.
- dlouhodobé poradenství a podpora.
- odpovědnost pachatele za násilí a potrestání za všechny násilné činy.

4.1 Azylové domy

V okamžiku, kdy se žena rozhodne pro únik z násilného vztahu, řeší otázku bydlení. V případě, že týraná žena nemá žádné rodinné příslušníky nebo přátelé, kteří by jí mohli poskytnout ubytování anebo z jakéhokoliv důvodu nechce nabídnutou pomoc využít, může využít možnosti ubytování v azylovém domě.

„Azylový dům je především bezpečné místo, kam se může týraná žena uchýlit před násilím – ať už dočasně, nebo ho využít jako odrazový můstek po opuštění vztahu pro vybudování nového života“ (Conwayová, 2007, s. 90).

Azylový dům je tedy místo, které nabízí týraným ženám ochranu, jistotu a podporu. Žena si zde může fyzicky i psychicky odpočinout, postupně se zotavit z následků násilí. Pozitivní vliv má i přátelství, které se zde mezi ženami utváří. Spojuje je jak podobná zkušenost, tak vzájemné sdílení a pochopení jejich situace.

4.2 Intervenční centra

Zákonem č. 135/2006 Sb. byly u nás zřízeny na úrovni krajů nová pracoviště – intervenční centra, která se zabývají problematiku domácího násilí.

Jak uvádí Conwayová (2007, s. 89): „Jejich úkolem je poskytovat fundovanou sociální, psychologickou a právní pomoc konkrétním osobám, které jsou ohroženy domácím násilím. Kromě toho mají intervenční centra plnit i informační a koordinační (a metodické) úkoly ve vztazích mezi orgány sociálně-právní ochrany dětí, zdravotnickými zařízeními, policií a soudy.“

Policie ČR je povinna předat intervenčnímu centru příslušné údaje týkající se domácího násilí a to do 24 hodin od okamžiku vykazání násilníka či zákazu vstupu do společného obydlí. Intervenční centrum poté do 48 hodin kontaktuje ohroženou osobu a nabízí své služby.

Na intervenční centrum se však může se žádostí o pomoc obrátit kdokoli, kdo potřebuje pomoc v případě domácího násilí a to nezávisle na činnosti policie.

4.2.1 Vykázání násilné osoby ze společného obydlí

Zákon č. 135/2006 Sb. také přinesl nový způsob řešení domácího násilí a zakotvil oprávnění Policie ČR rozhodnout na místě o vykazání násilné osoby ze společného obydlí a to na dobu 10 dnů. Vykázání je především preventivní opatření, kterým dochází k odvrácení aktuálně hrozícího násilného útoku.

4.3 Odborné sociální poradenství

Pokud se žena stane obětí domácího násilí a neví jak se v této obtížné životní situaci zachovat, má možnost využít této sociální služby, která je bezplatná.

Specializované pracovnice pomáhají postiženým ženám vyrovnat se s tímto traumatickým zážitkem. Poskytují obětem domácího násilí rady, jak se v budoucnu lépe chránit, jak se nebezpečným situacím vyhýbat či jak jim předcházet. V případě potřeby zajišťují i právní poradenství. Ve vztahu ke klientovi je důležitá ze strany pracovnice vstřícnost, zainteresovanost do problému a ohleduplnost k osobním potřebám oběti. Podstatou je, aby si oběť domácího násilí uvědomila, co je pro ni nejlepší a na základě toho podnikala další kroky. Musí však chtít tyto kroky podnikat (Buskotte, 2008).

4.4 Terapie

Mnoho žen, které žily v násilném vztahu, mají viditelné psychické následky ještě dlouho poté, kdy je pro ně již tento způsob života dalekou minulostí. V těchto případech je důležité, aby ženy měly přístup k dlouhodobé podpoře, poradenství či terapii.

„Psychoterapeutická pomoc je důležitá v procesu rozhodování o vhodném řešení, ale i při nápravě a vytváření účelnějších strategií chování“ (Vágnerová, 2008, s. 647).

Dle Gjuričové (In Vágnerová, 2008) jsou vhodné následující psychoterapie:

- **individuální terapie** – méně používaná, neboť pro získání náhledu na problém a modelování chování je vhodnější párová či skupinová terapie.
- **párová terapie** – je účinná pouze tehdy, pokud žena převezme zodpovědnost za svou bezpečnost a muž převezme odpovědnost za své chování. Je nutná také zabývat se změnou vzájemných očekávání partnerů vůči sobě, změnou jejich vzájemného vztahu a také změnou způsobu komunikace.
- **skupinová psychoterapie** – poskytuje obětem možnost získat náhled na svou situaci a sdílet své pocity s jinými ženami, které mají podobné problémy. Oběti učí vhodnějším způsobům reagování.

4.5 Pomoc dětem

„Vzhledem k tomu, že násilí vždy (ať přímo, či nepřímo) ovlivňuje i děti, jeho svědky, potřebují i ony co nejširší paletu péče a podpory. Pokud chceme předejít mezigeneračnímu přenosu násilných vzorců a předcházet dlouhodobým negativním následkům násilí v rodině, musí mít všechny děti ohrožené násilím v rodině přístup ke krizové intervenci a terapii“ (Vargová, Vavroňová, 2006, s. 46).

4.5.1 Arteterapie

Jedná se o postup, který využívá výtvarného projevu k odkrývání příčin a léčbu problematických jevů.

Dítě k vyjádření svých pocitů nepotřebuje slova. Své pocity vyjadřuje pomocí malování nebo modelování. Obrázek tak odhaluje, co dítě tají. Je běžné, že děti, které násilí zažily, malují obrázky, na kterých jsou zabíjeni netvoři. Tím dítě naznačuje své přání, aby násilí přestalo (Conwayová, 2007).

4.5.2 Terapie hrou

K tomu, aby se chování dítěte normalizovalo, je možné využít hru. Pomocí hry je možné potlačit například přehnaně agresivní nebo submisivní projevy (Conwayová, 2007).

Hra je přirozeným prostředkem dětského sebevyjádření. Je to určitý způsob relaxace, který prohlubuje uvolnění dítěte a tím pomáhá zlepšit jeho zdravotní stav, snižuje stres a neklid.

5 PREVENCE

„Domácí násilí není soukromou záležitostí – netýká se pouze oběti a násilníků, je to problém celé společnosti“ (Buskotte, 2008, s. 149).

Jak již bylo zmíněno, domácí násilí je závažný jev dnešní doby a proto je nutné zaměřit se kromě přímé pomoci ženám, obětem domácího násilí a jejich dětem, také na prevenci domácího násilí.

Mezi lidmi stále přetrvávají mýty o domácím násilí, proto je důležité stále zlepšovat informovanost veřejnosti o této problematice. Velký podíl na tom mají především neziskové organizace, které se touto problematikou zabývají.

Mnoho institucí má také významnou roli v primárně preventivních aktivitách, mezi které patří kampaně zaměřené na zvýšení povědomí o domácím násilí nebo preventivní programy na školách (Vargová, Vavroňová, 2006).

Větší informovanost dětí má podstatný vliv na jejich následné jednání v dospělosti. Je důležité děti naučit, jak se ve vztahu chovat. *„Že je potřeba jednat se svým partnerem férově a s respektem, že mezilidské vztahy by měly být založeny na přátelství. Měli bychom jim objasnit, jak je hrozné, když je vztah postaven na dominanci, ponižování a bezpráví“ (Buskotte, 2008, s. 150).*

Domácí násilí je těžce odhalitelný jev, proto je nutné, aby docházelo ke zvyšování počtu oznámených případů domácího násilí. Tím bude následně docházet jak ke snižování rozsahu jeho latence, tak ke ztrátě pocitu beztrestnosti u pachatelů domácího násilí.

5.1 Krizová intervence

Každý z nás se v průběhu života setkává s různými zátěžovými situacemi, které se učí zvládat. Na tyto situace každý člověk reaguje jiným způsobem, neboť každý má vybudované jiné vyrovnávací strategie. Pokud se však člověk setká s takovou zátěžovou situací, kterou není schopen řešit vlastními silami, jedná se o krizi.

„Krizová intervence je odborná práce, která se zaměřuje na zastavení kontraproduktivního jednání člověka v krizi, zpřehlednění jeho prožívání, strukturování situace, podporu jeho schopností a rozvoj kompetencí řešit situaci vlastními silami“ (Bednářová, Macková, Prokešová, 2006, s. 62).

Krizová intervence může mít podobu telefonickou nebo podobu osobního setkání (face to face).

Jak uvádí Vodáčková (2007) pracovník by měl při poskytování pomoci dodržovat následující zásady:

- vyslechnout s porozuměním bez hodnocení či obviňování.
- postupovat pomalu, přestože je situace akutní.
- nenutit klienta k rozhodování, ale respektovat jeho rozhodnutí násilí dále snášet. Možnosti řešení a jejich důsledky pro klienta pouze nastiňovat.
- pomoci klientovi vyznat se v jeho situaci a společně hledat vhodné řešení.
- úkolovat klienta, povzbuzovat a podporovat jeho aktivitu.
- v případě fyzického napadení doporučit ošetření u lékaře a poradit, jak ohlásit napadení na policii.
- podporovat klienta k obnovení jeho sebevědomí.

Podstatou krizové intervence je tedy přinést oběti úlevu a pomoci jí najít možnosti, které povedou ke zmírnění nebo k řešení její obtížné životní situace.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 VÝZKUMNÝ PROBLÉM, CÍLE A VÝZKUMNÉ PŘEDPOKLADY

Domácí násilí je nejrozšířenější a současně nejméně kontrolovaný druh násilí, proto je nezbytné nepodceňovat problémy vztahující se k tomuto tématu. Přestože se o domácím násilí stále více otevřeně mluví, mezi lidmi stále přetrvává řada mýtů a předsudků, které ovlivňují jak vnímání tohoto fenoménu společností, tak celkovou pozici osoby ohrožené domácím násilím.

6.1 Problém a cíle výzkumu

Cílem mého výzkumu bylo zjistit, jak je široká veřejnost v regionu Bystřice pod Hostýnem informována o tomto společenském problému a jaký k němu zaujímá postoj.

6.2 Výzkumné otázky

Na začátku výzkumu jsem si stanovila základní výzkumné otázky, které se v rámci výzkumu měly potvrdit nebo vyvrátit.

O1: Má veřejnost v regionu Bystřice pod Hostýnem dostatek informací jak postupovat v případě, že se stane obětí nebo svědkem domácího násilí?

O2: Považují lidé domácí násilí za závažný problém, se kterým se setkává stále více lidí?

O3: Má osobní zkušenost s domácím násilím mezi partnery méně jak polovina zúčastněných respondentů?

O4: Zná veřejnost organizace poskytující pomoc obětem domácího násilí?

7 VÝZKUMNÝ SOUBOR A SBĚR DAT

Výzkumný soubor pro dotazník byl tvořen náhodně vybranými respondenty mezi populací obyvatel v regionu Bystřice pod Hostýnem.

Výzkumné šetření probíhalo v době od 17. března 2010 do 31. března 2010. Bylo zhotoveno 110 identických dotazníků, které byly distribuovány osobním předáním a prostřednictvím e-mailu známým a kolegům v práci s prosbou o vyplnění a další rozšíření. Snažila jsem se tak zajistit různorodost respondentů všech věkových kategorií a vzdělání.

Celkem 89 dotazníků (80,9%) bylo vyplněno a vráceno. Ze strany respondentů nebyly zaregistrovány žádné nejasnosti či připomínky.

8 POUŽITÉ METODY A ZPRACOVÁNÍ DAT

V bakalářské práci byl pro dosažení stanovených cílů použit kvantitativní výzkum, typ výzkumu popisný a výzkumná technika dotazníkového šetření. S ohledem na předmět výzkumu se jednalo o anonymní dotazník, kde respondenti mohli bez obav vyjádřit své postoje, názory i zkušenosti.

8.1 Dotazník

Dotazník je jedna z nejfrekventovanějších metod pro zjišťování údajů. „*Samotný dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně*“ (Chráška, 2007. s. 163).

Výhodou této metody je, že umožňuje získat informace od velkého počtu respondentů v krátkém časovém horizontu. Nevýhodou je, že při nepochopení otázky nelze obvykle nic opravit ani upřesnit.

Dotazník použitý v tomto výzkumném šetření obsahoval 23 otázek (příloha č. 1). Úvod obsahoval oslovení respondentů, stručné představení osoby předkládající dotazník, téma výzkumného šetření a postup k vyplnění dotazníku. Bylo zde také uvedeno, že vyplnění je zcela anonymní.

První čtyři otázky v dotazníku zjišťují identifikační údaje (pohlaví, věk, rodinný stav a dosažené vzdělání). Zbývajících 19 otázek se zaměřuje na problematiku domácího násilí.

Dotazník obsahuje 19 otázek uzavřených, kdy úlohou respondenta bylo zakroužkovat vhodnou odpověď z předem připravených odpovědí. Polozavřené otázky byly 4, kdy respondenti mohli označit svou odpověď z nabídnutých alternativ nebo mohli doplnit svou odpověď v nabídce jiné nebo ji doplnit.

8.2 Statistické zpracování dat

Získaná data v dotazníku byla uspořádaná do pracovních tabulek četností. Pro výpočty, sestavení tabulek a koláčových grafů jsem použila Microsoft Excel.

9 VÝSLEDKY VÝZKUMU A INTERPRETACE DAT

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 89 (100%) respondentů, z toho bylo zastoupeno pohlaví 70 (79%) žen a 19 (21%) mužů. V následujících tabulkách a grafech jsou zpracované údaje z jednotlivých otázek dotazníku. V některých otázkách mohli respondenti označit více možností, proto součet všech odpovědí není stejný s počtem respondentů, a to 89.

Tabulka č. 1: Pohlaví a věk respondentů

Odpověď na otázku č. 1 a č. 2	15-20 let	21-30 let	31-40 let	41-50 let	více než 51 let	celkem
Muž	1	1	9	6	2	19
Žena	0	10	28	19	13	70
Celkem	1	11	37	25	15	89

Rodinný stav

Na otázku č. 3 týkající se rodinného stavu uvedlo odpověď svobodný 16 (17,98%) respondentů, z toho 5 (5,62%) mužů a 11 (12,36%) žen a odpověď vdaná/ženatý označilo 58 (65,17%) respondentů, z toho 12 (13,48%) mužů a 46 (51,69%) žen. 12 (13,48%) respondentů označilo rodinný stav rozvedený, z toho 2 (2,24%) muži a 10 (11,24%) žen. Pouze 3 (3,37%) respondenti, a to pouze ženy, uvedly rodinný stav vdova.

Nejvyšší dosažené vzdělání

Na otázku týkající se nejvyššího dosaženého vzdělání odpovědělo všech 89 (100%) respondentů. Základní vzdělání uvedl pouze 1 (1,12%) respondent a to muž. Vyučeno v oboru bez maturity bylo 7 (7,87%) respondentů, z toho 2 (2,25%) muži a 5 (5,62%) žen. Střední školu s maturitou uvedlo 44 (49,44%) respondentů, z toho 9 (10,11%) mužů a 35 (39,33%) žen. Vyšší odbornou školu vystudovali 4 (4,49%) respondenti a to pouze ženy. Vysokoškolské vzdělání uvedlo 33 (37,08%) respondentů, z toho 7 (7,87%) mužů a 26 (29,21%) žen.

Tabulka č. 2: Nejvyšší dosažené vzdělání

Odpověď na otázku č. 4	Počet respondentů v reálných číslech	Počet respondentů v %
Základní škola	1	1,12 %
Odborné učiliště	7	7,87 %
Střední škola s maturitou	44	49,44 %
Vyšší odborná škola	4	4,49 %
Vysoká škola	33	37,00 %
Celkem	89	100,00 %

Znalost pojmu „domácí násilí“

Na otázku č. 5, zda se respondenti setkali s pojmem „domácí násilí“, odpovědělo ano všech 89 (100%) respondentů.

Obsah pojmu „domácí násilí“

U této otázky respondenti mohli označit více odpovědí. Nejvíce odpovědí 86 (28,48%) bylo přiděleno k odpovědi bití, fyzické trestání. Zastrasování, urážky, vydírání uvedlo 79 (26,16%) respondentů. 74 (24,50%) respondentů uvedlo snižování sebeúcty, ponižování a zesměšňování. Nejméně 63 (20,86%) uvedli respondenti odpověď omezování sociálních kontaktů, izolace oběti.

Tabulka č. 3: Obsah pojmu „domácí násilí“

Odpověď na otázku č. 6	Počet odpovědí v reálných číslech	Počet odpovědí v %
Bití, fyzické trestání	86	28,48 %
Snižování sebeúcty, ponižování, zesměšňování	74	24,50 %
Zastrasování, urážky, vydírání	79	26,16 %
Omezování soc. kontaktů, izolace oběti	63	20,86 %

Výskyt domácího násilí v ČR

Na otázku č. 7, zda se domácí násilí v ČR vyskytuje, odpovědělo všech 89 (100%) respondentů, z toho 87 (97,75%) respondentů odpověděli ano a pouze 2 (2,25%) respondenti považují domácí násilí za ojedinělý jev.

Informace v médiích

Na základě údajů z otázky č. 8 bylo zjištěno, že 89 (100%) respondentů se s problematikou domácího násilí v médiích setkalo. Jako největší zdroj informací označilo 67 (75,28%) respondentů televizi. Internet uvedlo 16 (17,98%) respondentů. 5 (5,62%) respondentů označilo jako zdroj informací noviny/časopisy. Rádio uvedl pouze 1 (1,12%) respondent.

Soukromá záležitost rodiny nebo pomoc okolí

Na otázku, zda je domácí násilí pouze soukromou záležitostí rodiny nebo vyžaduje zásah okolí odpovědělo 89 (100%) respondentů. 76 (85,39%) respondentů odpovědělo ano, vyžaduje zásah okolí a 12 (13,48%) respondentů nedokáže posoudit. Pouze 1 (1,12%) respondent považuje domácí násilí pouze za soukromou záležitost rodiny.

Tabulka č. 4: Soukromá záležitost rodiny nebo pomoc okolí

Odpověď na otázku č. 10	Počet odpovědí v reálných číslech	Počet odpovědí v %
Ano, vyžaduje zásah okolí	76	85,39 %
Je to pouze soukromá záležitost rodiny	1	1,12 %
Nedokážu posoudit	12	13,48 %
Celkem	89	100,00 %

Schopnost rozlišit domácí násilí od běžné rodinné potyčky

Údaje byly získány z otázky č. 11, kde bylo zjištěno, že 64 (71,91%) respondentů by dokázalo rozlišit domácí násilí od běžné rodinné potyčky. 25 (28,09%) respondentů neví,

zda by byli schopni rozlišit domácí násilí od běžné rodinné potyčky. Odpověď „ne“ neoznačil žádný respondent.

Postoj osoby, která se stane obětí domácího násilí

K získání údajů směřovala otázka č. 12. Z dotazovaných respondentů 63 (70,79%) uvedlo, že osoba, která se stane obětí domácího násilí by měla vyhledat odbornou pomoc. Opustit násilného partnera označilo 20 (22,47%) respondentů. Nejméně 6 (6,74%) respondentů uvedlo odpověď svěřit se blízké osobě. Situaci neřešit neuvedl žádný respondent.

Důvody setrvání oběti v násilném vztahu

Na otázku proč některé oběti domácího násilí setrvávají v násilném vztahu označilo 45 (50,56%) respondentů odpověď zachování rodiny s ohledem na děti. 25 (28,09%) respondentů uvedlo citovou závislost na partnerovi a 8 (8,99%) respondentů označilo finanční důvody. Pouze 6 (6,74%) respondentů označilo bytovou situaci. Jiný důvod označilo 5 (5,62%) respondentů, kteří by jako důvod setrvání oběti v násilném vztahu uvedly všechny nabízené odpovědi včetně „pocitu studu a strachu z reakce okolí“, „strachu z partnera a ze samoty“ a „čekání, že se partner změní“.

Tabulka č. 5: Důvody setrvání oběti v násilném vztahu

Odpověď na otázku č. 13	Počet odpovědí v reálných číslech	Počet odpovědí v %
Citová závislost na partnerovi	25	28,09 %
Finanční důvody	8	8,99 %
Bytová situace	6	6,74 %
Zachování rodiny s ohledem na děti	45	50,56 %
Jiný důvod	5	5,62 %
Celkem	89	100,00 %

Domácí násilí v blízkém okolí

Údaje jsou vyhodnoceny na základě otázky č. 14. S problematikou domácího násilí se ve svém okolí setkala 46 (51,69%) respondentů. 43 (48,31%) respondentů se ve svém okolí s domácím násilím neseťkalo.

Vyhledání pomoci

Na otázku č. 18, zda by respondent vyhledal pomoc, pokud by se stal obětí domácího násilí, označilo odpověď ano 67 (75,28%) respondentů. 19 (21,35%) respondentů neví, zda by pomoc vyhledali a jen 3 (3,37%) respondenti uvedli odpověď, že by pomoc nevyhledali.

Vykázání násilníka z bytu nebo domu užívaného společně s obětí

K těmto údajům se vztahovala otázka č. 22. O možnosti vykázání násilníka z bytu nebo domu užívaného společně s obětí slyšelo 77 (86,52%) respondentů. 12 (13,48%) respondentů o této možnosti není informována.

Pozornost věnovaná problematice domácího násilí

Na otázku č. 23, zda je v současné době problematice domácího násilí věnována dostatečná pozornost, označilo odpověď ano 17 (19,10%) respondentů a odpověď ne uvedlo 28 (31,46%) respondentů. 44 (49,44%) respondentů nedokáže posoudit, zde je této problematice v současné době věnována dostatečná pozornost.

9.1 Srovnání výsledků a výzkumných otázek

Na začátku výzkumu jsem si stanovila základní výzkumné otázky. Hledané odpovědi na tyto výzkumné otázky jsou následující.

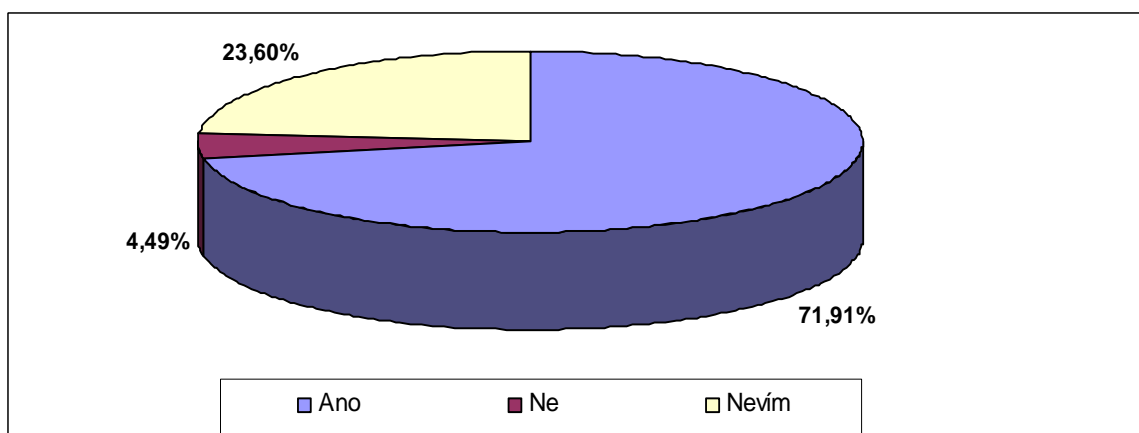
O1: Má veřejnost v regionu Bystřice pod Hostýnem dostatek informací jak postupovat v případě, že se stane obětí nebo svědkem domácího násilí?

K této výzkumné otázce se vztahovaly otázky č. 9 „V případě, že byste se stal/la obětí nebo svědkem domácího násilí, víte jak postupovat?“ a otázka č. 19 „Na koho byste se obrátil/la?“

Tabulka č. 6: Dostatek informací, jak postupovat v případě domácího násilí

Odpověď na otázku č. 9	Počet odpovědí v reálných číslech	Počet odpovědí v %
Ano	64	71,91 %
Ne	4	4,49 %
Nevím	21	23,60 %
Celkem	89	100,00 %

Graf č. 1: Dostatek informací, jak postupovat v případě domácího násilí

Zdroj: Vlastní výzkum mezi náhodně vybranými respondenty mezi populací obyvatel v regionu Bystřice pod Hostýnem realizovaný v měsíci březen 2010

Výsledky výzkumu prezentované v tabulce tabulky č. 6 a grafu č. 1 ukazují, že z celkového počtu 89 (100%) respondentů 64 (71,91%) respondentů odpovědělo, že ví jak postupovat v případě, kdy se stane obětí nebo svědkem domácího násilí. 21 (23,60%) respondentů uvedlo, že neví co dělat a pouze 4 (4,49%) respondenti neznají postup v případě domácího násilí.

Na tuto otázku navazovala další otázka, ve které respondenti měli označit na koho by se v případě, že by se stali obětí domácího násilí obrátili.

Tabulka č. 7: Kde hledat pomoc

Odpověď na otázku č. 19	Počet odpovědí v reálných číslech	Počet odpovědí v %
Orgány činné v trestním řízení (Policie ČR)	39	43,82 %
Ošetřující lékař	1	1,12 %
Rodina	35	39,33 %
Azylový dům	1	1,12 %
Neziskové organizace	10	11,24 %
Jiné	3	3,37 %
• se situací se umím vyrovnat sama	1	1,12 %
• nejprve bych se podívala na internet	1	1,12 %
• linka důvěry	1	1,12 %
Celkem	89	100,00 %

Z tabulky č. 7 je patrné, že 39 (43,82%) respondentů by vyhledalo pomoc u orgánů činných v trestním řízení a 35 (39,33%) respondentů u rodiny. 10 (11,24%) respondentů uvedlo neziskové organizace. Pouze 1 (1,12%) respondent by vyhledal pomoc u ošetřujícího lékaře a 1 (1,12%) respondent v azylovém domě. Jinou odpověď uvedli 3 (3,37%) respondenti, kdy 1 (1,12%) respondent by pomoc nevyhledal, neboť „jsou věci, s kterými se umím vyrovnat sama“, 1 (1,12%) respondent „by se nejprve podíval na internet“ a 1 (1,12%) respondent by se obrátil na „linku důvěry“.

Můžeme tedy konstatovat, že veřejnost v regionu Bystřice pod Hostýnem má dostatek informací jak postupovat v případě, že se stane obětí nebo svědkem domácího násilí. Pomoc by většina respondentů vyhledala u orgánů činných v trestním řízení.

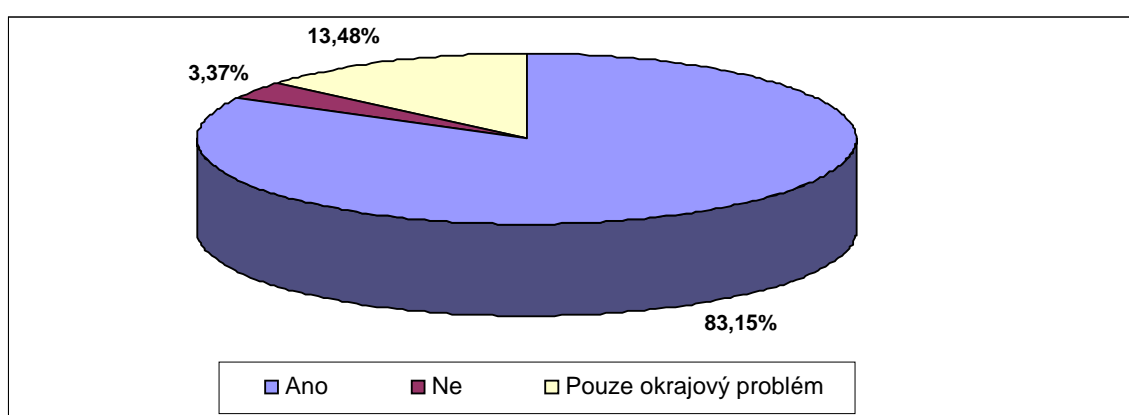
O2: Považují lidé domácí násilí za závažný problém, se kterým se setkává stále více lidí?

K této výzkumné otázce se vztahovala otázka č. 20 „Považujete domácí násilí za závažný problém naší společnosti?“

Tabulka č. 8: Domácí násilí, problém naší společnosti

	Počet odpovědí v reálných číslech	Počet odpovědí v %
Ano	74	83,15 %
Ne	3	3,37 %
Pouze okrajový problém	12	13,48 %
Celkem	89	100,00 %

Graf č. 2: Domácí násilí, problém naší společnosti

Zdroj: Vlastní výzkum mezi náhodně vybranými respondenty mezi populací obyvatel v regionu Bystřice pod Hostýnem realizovaný v měsíci březen 2010

Výsledky výzkumu prezentované v tabulce č. 8 a grafu č. 2 ukazují, že z celkového počtu 89 (100%) respondentů 74 (83,15%) respondentů problém domácího násilí považuje za závažný problém, 12 (13,48%) respondentů za pouze okrajový problém a jenom 3 (3,37%) respondenti nepovažují domácí násilí za závažný problém naší společnosti.

Lze konstatovat, že lidé považují domácí násilí za závažný problém naší společnosti.

O3: Má osobní zkušenost s domácím násilím mezi partnery méně jak polovina zúčastněných respondentů?

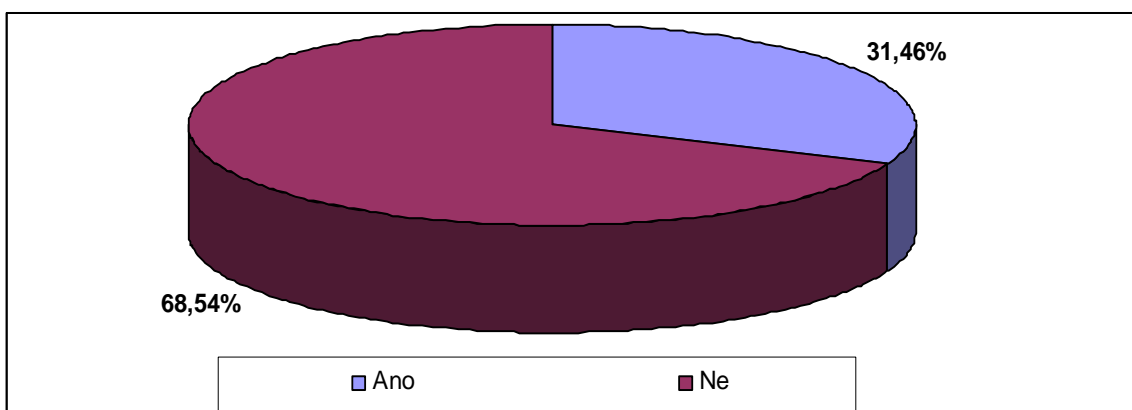
K této výzkumné otázce se vztahovaly otázky č. 15 „Máte osobní zkušenost s domácím násilím mezi partnery?“ a otázka č. 16 „O jakou formu domácího násilí se jednalo?“

Na tyto otázky navazovala další otázka č. 17 „Docházelo k násilí i za přítomnosti dětí?“

Tabulka č. 9: Osobní zkušenost s domácím násilím mezi partnery

Odpověď na otázku č. 15 a č. 16	Počet odpovědí v reálných číslech	Počet odpovědí v %
Ano	28	31,46 %
• Fyzické	5	17,86 %
• Psychické	7	25,00 %
• Sexuální	1	3,57 %
• Kombinované	15	53,57 %
Ne	61	68,54 %
Celkem	89	100,00 %

Graf č. 3: Osobní zkušenost s domácím násilím mezi partnery

Zdroj: Vlastní výzkum mezi náhodně vybranými respondenty mezi populací obyvatel v regionu Bystřice pod Hostýnem realizovaný v měsíci březen 2010

Z tabulky č. 9 a grafu č. 3 je patrné, že z celkového počtu 89 (100%) respondentů má osobní zkušenost s domácím násilím mezi partnery 28 (31,46%) respondentů. Z toho 5 (17,86%) respondentů označilo, že se jednalo o fyzické násilí, 7 (25,00%) respondentů uvedlo psychické násilí a 15 (53,57) respondentů označilo kombinované násilí. Pouze 1 (3,57%) respondent uvedl, že se jednalo o násilí sexuální. 61 (68,54%) respondentů nemá osobní zkušenost s domácím násilím mezi partnery.

Z počtu 28 respondentů, kteří mají osobní zkušenost s domácím násilím mezi partnery, uvedlo 17 (60,71%) respondentů, že k násilí docházelo i za přítomnosti dětí. 10 (35,72%) respondentů označilo odpověď ne a jen 1 (3,57%) respondent nevěděl, zda k násilí docházelo za přítomnosti dětí.

Tabulka č. 10: Přítomnost dětí

Odpoověď na otázku č. 17	Počet odpovědí v reálných číslech	Počet odpovědí v %
Ano	17	60,71 %
Ne	10	35,72 %
Nevím	1	3,57 %
Celkem	28	100,00 %

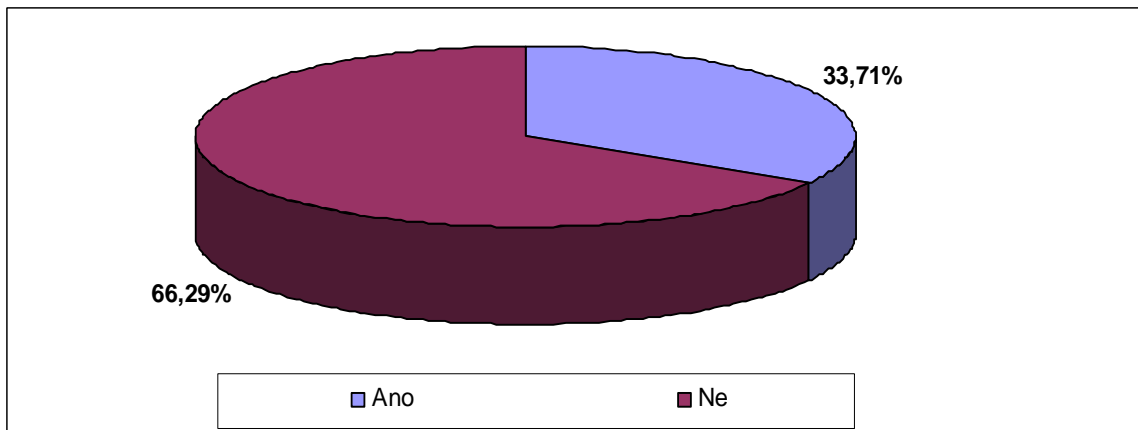
Můžeme tedy konstatovat, že osobní zkušenost s domácím násilím mezi partnery má méně jak polovina zúčastněných respondentů.

O4: Zná veřejnost organizace poskytující pomoc obětem domácího násilí?

K této výzkumné otázce se vztahovala otázka č. 21 „Znáte nějaké organizace, které pomáhají obětem domácího násilí?“ V případě označení odpovědi ano mohli respondenti uvést více organizací, proto součet všech odpovědí není stejný s počtem respondentů.

Tabulka č. 11: Informace o pomáhajících organizacích

	Počet odpovědí v reálných číslech	Počet odpovědí v %
Ano	30	33,71 %
• Bílý kruh bezpečí	17	56,67 %
• Intervenční centrum	7	23,33 %
• DONA	5	16,67 %
• Azylové domy pro matky s dětmi	4	13,33 %
• ROSA	4	13,33 %
• Linka důvěry	3	10,00 %
• Koordona	2	6,67 %
• Linka bezpečí	2	6,67 %
• Poradna pro rodinu a mezilidské vztahy	2	6,67 %
• Centrum krizové intervence	1	3,33 %
• La Strada	1	3,33 %
• Stop Zlín	1	3,33 %
Ne	59	66,29 %
Celkem	89	100,00 %

Graf č. 4: Informace o pomáhajících organizacích

Zdroj: Vlastní výzkum mezi náhodně vybranými respondenty mezi populací obyvatel v regionu Bystřice pod Hostýnem realizovaný v měsíci březen 2010

Výsledky výzkumu prezentované v tabulce č. 11 a grafu č. 4 ukazují, že z celkového počtu 89 (100%) respondentů jen 30 (33,71%) respondentů zná organizace pomáhající obětem domácího násilí. Z uvedeného výčtu je však patrné, že ne všechny organizace uvedené respondenty se problematice domácího násilí věnují. 59 (66,29%) respondentů odpovědělo, že nezná pomáhající organizace.

Lze konstatovat, že veřejnost nezná organizace, které pomáhají obětem domácího násilí.

10 SHRNUTÍ

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala problematikou domácího násilí. Přestože se jedná o téma, o kterém je v současné době hodně diskutováno, myslím si, že ne každý člověk dokáže o této problematice otevřeně mluvit či přiznat, že se sám stal obětí domácího násilí. Proto jsem pro získání potřebných dat využila metodu dotazníkového šetření a zvolila jsem náhodně vybrané respondenty mezi populací obyvatel v regionu Bystřice pod Hostýnem.

Cílem výzkumu bylo zjistit, jak je široká veřejnost v regionu Bystřice pod Hostýnem informována o tomto společenském problému a jaký k němu zaujímá postoj.

Dotazníkového šetření se celkem zúčastnilo 89 (100%) respondentů, z toho bylo zastoupeno 70 (79%) žen a 19 (21%) mužů.

První výzkumná otázka hledala odpověď na otázku, zda má veřejnost v regionu Bystřice pod Hostýnem dostatek informací jak postupovat v případě, že se stane obětí nebo svědkem domácího násilí.

Respondentům jsem nejprve položila otázku, zda se s pojmem „domácí násilí“ setkali. Všechny 89 (100%) respondentů odpovědělo ano. V další otázce měli respondenti uvést co si pod tímto pojmem představují. Respondenti zde mohli uvést více odpovědí. Nejvíce 86 (28,48%) jich bylo přiděleno k odpovědi bití, fyzické trestání. Zastrasování, urážky, vydírání uvedlo 79 (26,16%) respondentů. 74 (24,50%) respondentů uvedlo snižování sebeúcty, ponižování a zesměšňování. Nejméně 63 (20,86%) respondenti uvedli odpověď omezování sociálních kontaktů, izolace oběti. Uvedené hodnoty vypovídají o tom, že **společnost má povědomí o této problematice**. Ze zjištěných dat také vyplynulo, že všech 89 (100%) respondentů se s problematikou domácího násilí setkalo i v médiích. Jako největší zdroj informací označilo 67 (75,28%) respondentů televizi a jako nejmenší zdroj bylo označeno rádio a to pouze 1 (1,12%) respondentem. Tuto skutečnost lze přisuzovat tomu, že **domácí násilí již není tolik tabuizováno** a lidé mají větší přístup k informacím než v minulosti. Poté jsem respondentům položila přímou otázku, zda ví, jak postupovat v případě, že by se stali obětí nebo svědkem domácího násilí. Výsledky výzkumu ukazují, že 64 (71,91%) respondentů ví, jak postupovat v případě, kdy se stane obětí nebo svědkem domácího násilí. 21 (23,60%) respondentů neví co dělat a pouze 4

(4,49%) respondenti neznají postup v případě domácího násilí. Z této otázky vyplynula další otázka a to na koho by se respondent obrátil se žádostí o pomoc. Nejvíce 39 (43,82%) respondentů by vyhledalo pomoc u orgánů činných v trestním řízení a 35 (39,33%) respondentů u rodiny. 10 (11,24%) respondentů uvedlo neziskové organizace. Pouze 1 (1,12%) respondent by vyhledal pomoc u ošetřujícího lékaře a 1 (1,12%) respondent v azylovém domě. Z uvedených hodnot je patrné, že **stále většina důvěřuje rodině** a je pro ně lehčí se svěřit někomu blízkému než cizí osobě. Překvapila mě skutečnost, že **jen velmi málo respondentů by se obrátila přímo na organizace**, které se touto problematikou zabývají a pomohou poskytnout odborné poradenství a pomoc.

Na základě výsledků výzkumu lze konstatovat, že **veřejnost v regionu Bystřice pod Hostýnem je s pojmem domácí násilí seznámena a má dostatek informací jak postupovat v případě, že se stane obětí nebo svědkem domácího násilí.**

Prostřednictvím druhé výzkumné otázky jsem se snažila zjistit, zda lidé považují domácí násilí za závažný problém, se kterým se setkává stále více lidí.

Respondentům jsem pro získání potřebných údajů položila přímou otázku, zda domácí násilí považují za závažný problém naší společnosti. Nejvíce 74 (83,15%) respondentů označilo odpověď ano. 12 (13,48%) respondentů považuje domácí násilí pouze za okrajový problém a jenom 3 (3,37%) respondenti nepovažují domácí násilí za závažný problém naší společnosti. Na další otázku, zda je domácí násilí pouze soukromou záležitostí rodiny nebo vyžaduje zásah okolí naprostá většina 76 (85,39%) respondentů odpovědělo, že problém domácího násilí není věc jen rodiny, v jeho řešení by mělo být nápomocno i okolí rodiny.

Na základě získaných údajů lze tedy konstatovat, že **lidem tento problém není lhostejný a považují domácí násilí za závažný problém naší společnosti.**

Třetí výzkumná otázka měla zjistit, zda méně jak polovina zúčastněných respondentů má osobní zkušenost s domácím násilím mezi partnery.

28 (31,46%) respondentů uvedlo, že má osobní zkušenost s domácím násilím mezi partnery. Z toho 5 (17,86%) respondentů označilo, že se jednalo o fyzické násilí, 7

(25,00%) respondentů uvedlo psychické násilí a 15 (53,57) respondentů označilo kombinované násilí. Pouze 1 (3,57%) respondent uvedl, že se jednalo o násilí sexuální. 61 (68,54%) respondentů nemá osobní zkušenost s domácím násilím mezi partnery.

Dle mého názoru však může být skutečných obětí domácího násilí více, neboť oběti jsou natolik agresorem zmanipulovány, že svou situaci nejsou schopny reálně hodnotit. Velkou roli má také strach z reakce okolí a tudíž a to jak za chování svých blízkých, tak i za to, že nedokáže situaci čelit.

Na základě výsledků výzkumu lze konstatovat, **že osobní zkušenost s domácím násilím mezi partnery má méně jak polovina zúčastněných respondentů.**

Čtvrtá výzkumná otázka měla objasnit skutečnost, zda veřejnost zná organizace poskytující pomoc obětem domácího násilí.

U odpovědí na otázku, zda respondenti znají nějakou organizaci, která se problematikou domácího násilí zabývá a poskytuje pomoc obětem domácího násilí mě zarazila skutečnost, že 59 (66,29%) respondentů, což je **více jak 50 % dotazovaných, tyto pomáhající organizace nezná.** Mezi nejznámější organizace, které společnost zná, patří Bílý kruh bezpečí, intervenční centra, Dona linka, azylové domy pro matky s dětmi a občanské sdružení ROSA. Z odpovědí respondentů lze však usoudit, že se v této oblasti moc neorientují, neboť někteří jako svou odpověď uvedli např. obecně prospěšnou společnost La Strada, což je organizace, která působí v oblasti řešení problematiky obchodu s lidmi nebo Linku bezpečí, což je sdružení, které poskytuje pomoc dětem a mladým lidem v jejich obtížné životní situaci či při řešení jejich každodenních problémů.

Na základě získaných údajů lze konstatovat, **že veřejnost nezná organizace poskytující pomoc obětem domácího násilí a nemá stále dostatečné informace o jejich působnosti.**

Z výsledků výzkumu tedy vyplývá, že široká veřejnost v regionu Bystřice pod Hostýnem je informována o tomto společenském problému, zná obsah tohoto společenského jevu a její postoj k této problematice není lhostejný, považuje domácí násilí za závažný problém

naší společnosti, který v řešení vyžaduje pomoc okolí. Nemá však dostatek informací týkajících se působnosti organizací, které obětem domácího násilí pomáhají.

10.1 Využití výsledků výzkumu a návrhy pro praxi

Na základě získaných výsledků výzkumu doporučuji tyto náměty pro praxi:

- zvýšit povědomí veřejnosti o činnosti organizací, které poskytují pomoc obětem domácího násilí formou informačních letáků, besed a přednášek s odbornými pracovníky těchto institucí.
- zabývat se více otázkou prevence a seznamovat s problematikou domácího násilí již děti na základních školách. Kromě pořádání besed a přednášek by neměla v knihovnách chybět vhodná literatura věnující se domácímu násilí.
- snažit se zvýšit povědomí veřejnosti o tomto stále se rozšiřujícím jevu ve společnosti prostřednictvím reklamních spotů v médiích, aby již domácí násilí nebylo společností přehlíženo a nijak tolerováno.

ZÁVĚR

V bakalářské práci na téma „Domácí násilí jako společenský problém“ jsem se zabývala zejména objasněním tohoto pojmu, popisuji zde charakteristiku a problematiku tohoto jevu.

V minulosti se o problematice domácího násilí téměř nemluvílo, neboť byl tento fenomén společností považován za zcela soukromý problém, jehož řešení bylo ponecháno na samotných aktérech. V posledních letech se tato skutečnost změnila a domácí násilí je považováno za závažný problém naší společnosti, o kterém se stále více na veřejnosti hovoří.

Velký přínos spatřuji v přijetí zákona č. 135/2006 Sb., o ochraně před domácím násilím, který umožňuje násilníka na dobu 10 dnů vykázat ze společného obydlí a zakázat vstup do něj. Policie ČR je povinna předat intervenčnímu centru příslušné údaje týkající domácího násilí a intervenční centrum poté kontaktuje ohroženou osobu a nabízí své služby. Policie ČR tohoto oprávnění již nejednou využila a ze strany společnosti je toto opatření přijímáno pozitivně, neboť oběti je tímto zajištěna potřebná ochrana před agresorem.

Povědomí veřejnosti o problematice domácího násilí roste, přesto si myslím, že ve společnosti stále přetrvávají mýty o domácím násilí a ze strany některých z nás je tento problém stále bagatelizován. Ke změně by mohla přispět větší informovanost v médiích, reklamní spoty, které by upoutaly pozornost a donutily k zamyšlení nad tímto problémem. Lidé by neměli být ke svému okolí lhostejní.

Zajímavým zjištěním, které vyplynulo z výzkumného šetření, byla skutečnost, že společnost má stále nedostatek informací o zařízeních, které poskytují pomoc obětem domácího násilí. Právě neznalost těchto zařízení může být velkou překážkou při řešení problematiky domácího násilí. Obětem domácího násilí je zde ze strany specializovaných pracovníků poskytnuto jak odborné poradenství a pomoc při řešení situace, tak citlivý a lidský přístup, neboť pro oběť domácího násilí je velmi těžké tento krok udělat a svěřit se s tímto choulostivým problémem zcela cizímu člověku. K rozšíření povědomí by určitě přispěly besedy a přednášky pořádané právě s pracovníky, kteří v těchto zařízeních pracují a také informační letáky volně přístupné na veřejných místech.

Za důležité osobně považuji seznamovat s touto problematikou již děti na základních školách a vychovávat tak společnost k tomu, aby k problémům svého okolí nezaujímal negativní postoj.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BEDNÁŘOVÁ, Z., MACKOVÁ, K., PROKEŠOVÁ, H.: *Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany*. Praha: MPSV, 2006. ISBN 80-86878-50-3.

BUSKOTTE, A.: *Z pekla ven. Žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.

CONWAYOVÁ, H. L.: *Domácí násilí*. Praha: Albatros, 2007. ISBN 978-80-00-01550-7.

ČÍRTKOVÁ, L.: *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2207-8.

GJURIČOVÁ, S., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J.: *Podoby násilí v rodině*. Praha: Vyšehrad, 2000. ISBN 80-7021-416-3.

CHRÁSKA, M.: *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P.: *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.

PUNCH, K. F.: *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-381-9.

VARGOVÁ, B., VAVROŇOVÁ, M.: *Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci. Manuál pro efektivní interdisciplinární spolupráci v případech domácího násilí*. Praha: ROSA, 2006.

VÁGNEROVÁ, M.: *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-414-4.

VODÁČKOVÁ, D. a kol.: *Krizová intervence*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-342-0.

Legislativní normy:

Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.

Trestní zákon č. 140/1961 Sb.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Graf č. 1: Dostatek informací, jak postupovat v případě domácího násilí

Graf č. 2: Domácí násilí, problém naší společnosti

Graf č. 3: Osobní zkušenost s domácím násilím mezi partnery

Graf č. 4: Informace o pomáhajících organizacích

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Pohlaví a věk respondentů

Tabulka č. 2: Nejvyšší dosažené vzdělání

Tabulka č. 3: Obsah pojmu „domácí násilí“

Tabulka č. 4: Soukromá záležitost rodiny nebo pomoc okolí

Tabulka č. 5: Důvody setrvání oběti v násilném vztahu

Tabulka č. 6: Dostatek informací, jak postupovat v případě domácího násilí

Tabulka č. 7: Kde hledat pomoc

Tabulka č. 8: Domácí násilí, problém naší společnosti

Tabulka č. 9: Osobní zkušenost s domácím násilím mezi partnery

Tabulka č. 10: Přítomnost dětí

Tabulka č. 11: Informace o pomáhajících organizacích

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK**Dotazník**

Jmenuji se Jitka Ovčáčiková a jsem studentkou 3. ročníku Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, obor sociální pedagogika.

Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, jehož výsledky mi budou sloužit jako podklad pro zpracování mé bakalářské práce na téma: „*Domácí násilí jako společenský problém*“. Zajímá mě, zda máte povědomí o domácím násilí, Váš postoj k této problematice, popř. Vaše zkušenost s násilím mezi partnery a také Váš názor na možná opatření proti tomuto stále se rozšiřujícímu jevu ve společnosti.

Dotazník je zcela anonymní. Pokud není uvedeno jinak, označte křížkem vždy pouze jednu odpověď.

Děkuji za spolupráci.

Jitka Ovčáčiková

1. Pohlaví

- muž žena

2. Věk

- 15 – 20 let
 21 – 30 let
 31 – 40 let
 41 – 50 let
 více než 51 let

3. Rodinný stav

- svobodná/ný vdaná/ženatý rozvedená/ný vdova/vdovec

4. Nejvyšší dosažené vzdělání

- základní škola
 odborné učiliště
 střední škola s maturitou
 vyšší odborná škola
 vysoká škola

5. Setkal/la jste se s pojmem „domácí násilí“?

- ano ne

6. Co si pod pojmem „domácí násilí“ představujete? (můžete uvést více možností)

- bití, fyzické trestání
 snižování sebeúcty, ponižování, zesměšňování
 zavražďování, urážky, vydírání
 omezování sociálních kontaktů, izolace oběti

7. Myslíte si, že se domácí násilí v ČR vyskytuje?

- ano
 ne, jedná se o ojedinělý jev
 ne
 nedovedu posoudit

8. Setkal/la jste se někdy v mediích s informacemi o domácím násilí?

- ano ne

Pokud „Ano“, označte možnost:

- televize rádio internet noviny/časopisy

9. V případě, že byste se stal/la obětí nebo svědkem domácího násilí, víte jak postupovat?

- ano ne nevím

10. Myslíte si, že domácí násilí je pouze soukromou záležitostí rodiny nebo vyžaduje zásah okolí?

- ano, vyžaduje zásah okolí
 je to pouze soukromá záležitost rodiny
 nedokážu posoudit

11. Dokázal/la byste rozlišit domácí násilí od běžné rodinné potyčky?

- ano ne nevím

12. Jakým způsobem by se dle Vašeho názoru měla zachovat osoba, která se stane obětí domácího násilí?

- situaci neřešit
 svěřit se blízké osobě
 vyhledat odbornou pomoc
 opustit násilného partnera

13. Některé oběti domácího násilí setrvávají v násilném vztahu. Proč?

- citová závislost na partnerovi
 finanční důvody
 bytová situace
 zachování rodiny s ohledem na děti
 jiný důvod (napíšte):

14. Setkal/la jste se někdy s problematikou domácího násilí ve svém okolí?

- ano ne

15. Máte osobní zkušenost s domácím násilím mezi partnery:

- ano ne

Pokud „Ano“, odpovězte na otázku č. 16 a č. 17.

Pokud „Ne“, pokračujte otázkou č. 18

16. O jakou formu domácího násilí se jednalo?

- fyzické násilí
 psychické násilí
 sexuální násilí
 kombinované násilí

17. Docházelo k násilí i za přítomnosti dětí?

- ano ne nevím

18. Pokud byste se stal/la obětí domácího násilí, vyhledal/la byste pomoc?

- ano ne nevím

19. Na koho byste se obrátil/la?

- orgány činné v trestním řízení (Policie ČR)
 ošetřující lékař
 rodina
 azylový dům
 nezisková organizace
 jiné (uveďte)

20. Považujete domácí násilí za závažný problém naší společnosti?

- ano
 ne
 pouze okrajový problém

21. Znáte nějaké organizace, které pomáhají obětem domácího násilí?

- ano ne

Pokud „Ano“, uveďte:

22. Slyšel/la jste o možnosti vykázní násilníka z bytu nebo domu užívaného společně s obětí?

- ano ne

23. Myslíte si, že je v současné době problematice domácího násilí věnována dostatečná pozornost?

- ano ne nedokážu posoudit